

Karsten Thomsen er uddannet biolog, hvilket siden er suppleret med en ph.d. Karsten har været aktiv i Nepenthes både som menig og på et tidspunkt også som formand.

Rapport om dansk skovnatur

Rapporten "Dansk Skovnatur. Vildsomme skovlandskaber i fremtidens Danmark - perspektiver og muligheder" beskriver, hvilke gevinster vi kan opnå ved at udvikle mere vild skovnatur i fremtidens Danmark.

"Skovnatur" defineres i rapporten som trædomineret natur, både inden for og uden for de arealer, der i Danmark normalt defineres som skov og naturskov. Det er en bred betegnelse for alt, der har tilknytning til sammensatte naturtyper, hvor træer er det mest fremherskende træk, men hvor der også er mere åbne islet. En gammel have kan i denne forstand være skovnatur.

Rapporten viser, at der både er naturmæssige gevinster og mere natur for pengene at hente ved i højere grad at lade vegetation gro på egen hånd i naturområder (fri succession af plantevækst).

Desuden dokumenterer rapporten, at store græssende pattedyr må betragtes som naturlige elementer i vild skovnatur, og at de store planteædere må forventes at spille en central og meget gavnlig rolle for biodiversiteten i skovlandskaber ved at fremme stor variation i trævegetationens struktur.

Der argumenteres for nye teorier, der siger, at store, fritlevende pattedyr ikke blot gennem århundreder og årtusinder, men i årmillioner har præget Europas løvskovslandskaber ved at afbide vegetationen. Dette gælder både før og efter indførelsen af landbrugskulturernes husdyrhold i landskabet.

De nye teorier (blandt andet den såkaldte "urokseteori") siger, at når skovpartier med meget gamle træer bryder sammen i et naturligt skovøkosystem, vil der følge stadier med nedbidte urter og tornede buske. Teorien indebærer, at urskove har været mere lysåbne, varierede og artsrige, end det traditionelt antages. Skovens naturlige store planteædere kan løbende skabe lysåbne nicher i en skov i fri succession, samtidig med, at planteæderne muliggør skovens genopståen i nedbidt urte- og buskdække. Det indebærer, at hvis der er tilstrækkeligt med plads og økologiske nøglearter tilstede, kan naturbevarelse ske ved, at naturen plejer sig selv.

Eksisterende naturbeskyttelse i Danmark bygger på en helt anderledes opfattelse: den klassiske botanikerteori ("guldalderteorien"). Den siger, at vilde planteædere ikke har haft nogen væsentlig betydning for skovlandskabernes vegetation; skovlandskaberne blev først åbne, da mennesket ryddede træer til husdyr og landbrug, og artsrigdom i de åbne landskaber opstod som resultat af indvandring af arter i kølvandet på menneskets skovrydning. Teorien indebærer, at det er menneskets (og husdyrs) indflydelse, der sikrer de fleste af vore hjemmehørende arter deres levesteder. Ifølge denne teori kræver naturbevarelse intensiv naturpleje.

Der gennemgås naturprojekter og erfaringer i vore nabolande, der understøtter de nye naturforvaltningsmodeller.

Vildheste og urokser er blandt de pattedyr, der har spillet centrale roller i skovnaturen. Vildformerne af heste og kvæg er i nyere historisk tid forsvundet i Europa, men erfaringer fra naturudviklingsprojekter i vore nabolande viser, at visse racer af tamheste og tamkvæg udmærket

kan udfylde samme rolle som deres vilde ophav i naturlandskaber og i praksis leve som vilde dyr uden fodring og pasning. Bison er også en stor planteæder, der kan spille en væsentlig rolle som græsser i skovnatur, og denne art findes endnu i vildform. Endelig kan alle de europæiske hjortearter og vildsvinet betragtes som økologiske nøglearter. Alle disse planteædere har forskellig fødestrategi og kan derfor på forskellig vis bidrage til større variation i naturlandskaber.

Meget tyder på, at de store vilde pattedyr ikke som traditionelt antaget er forsvundet på grund af ændringer i klima og vegetation, men på grund af jagt og konkurrence fra menneskets husdyr. I store naturområder må de derfor forventes at kunne finde en naturlig plads.

Rapporten gennemgår, hvordan vi kunne forvente, at naturlige skove ville udvikle sig i Danmark uden menneskets mellemkomst. Det påvises, at skovene ikke som traditionelt antaget er fattige på hjemmehørende træarter, men tværtimod er lige så artsrige som i andre områder med tilsvarende klima.

Danmark har 61 arter af naturligt indvandrede vedplanter. Blandt de større træer er der kun én nåletræart, skovfyr, resten er løvtræer. De naturmæssige fordele ved fortrinsvis at have hjemmehørende træarter i skovene frem for eksotiske (indførte) træarter består i, at de hjemmehørende plantearter har langt flere insekter tilknyttet. I denne henseende er eg, pil, asp og birk blandt de rigeste træer i Danmark. Desuden beskrives, hvordan plantearter fra fjerne egne kan spille en negativ rolle ved at optræde invasivt i naturlig vegetation og fortrænge hjemmehørende arter.

Med eksempler viser rapporten, at vore nabolande i stigende grad benytter sig af fri succession og helårsgræsning med store planteædende dyrearter som et billigt og effektivt middel til naturbeskyttelse og udvikling af naturområder. Principperne i vild skovnatur med store græssere forvaltes i mange forskellige løvskovsområder med arealer på nogle hundrede til flere snes tusind hektar. Jo større områder, jo lettere kan man forvalte områderne uden at passe og fodre dyrene.

Rapporten viser, at der er adskillige områder i Danmark, hvor vi kunne udlægge arealer på både 5.000, 10.000 og 15.000 hektar til denne form for naturudvikling, til vild skovnatur. Områderne Oxbøl, Silkeborg, Rold, Lille Vildmose, Djursland, Klosterhede, Sorø og Grib Skov gennemgås og diskuteres. Den viser også, at mange andre typer områder end eksisterende skov kan inddrages billigt og nyttigt i udvikling af skovnatur, for eksempel marginale landbrugsjorder i ådale, græssede naturtyper, grusgrave og militære øvelsespladser.

Selve kombinationen af afgræssede partier og gammel skov rummer formodentlig potentiale for mere rig natur, end nogen anden landskabsramme herhjemme kan komme i nærheden af. Sådant en natursammensætning vil bidrage til overlevelsen af de fleste rødlistede (truede) arter i Danmark, idet skov og græsningseng er de to kategorier af levesteder, der har det største antal rødlistearter tilknyttet. Særligt mange arter er knyttet til kombinationen af trævækst og lysåbne, solvarme steder.

Der gennemgås en række af de internationale aftaler og målsætninger, som Danmark har tilsluttet sig, og som er relevante på skovområdet. Desuden gennemgås, hvad der indtil nu er gjort for at beskytte danske naturskove.

Udvikling af vild skovnatur i Danmark på store og små arealer vil udgøre et væsentligt bidrag til, at vi i højere grad lever op til internationale målsætninger og til udbredte ønsker blandt danske naturorganisationer.

Thomsen, K. 2000. Dansk skovnatur. Vildsomme skovlandskaber i fremtidens Danmark - perspektiver og muligheder. Udarbejdet for WWF Verdensnaturfonden. - Nepenthes Forlag, Århus. 100 sider.

